

“SAĞLIKTA LGBTİ’LERİ HESABA KATMAK: NEDEN VE NASIL?”

TOPLANTI RAPORU

GİRİŞ

Sosyal Politikalar Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD), **ILGA Europe, Friedrich-Ebert Stiftung Derneği** işbirliği ve **Açık Toplum Vakfı**’nın desteğiyle ile **Sağlıkta LGBTİ’leri Hesaba Katmak: Neden ve Nasıl?** başlıklı toplantıyı 28 Mart 2015 tarihinde gerçekleştirmiştir. Toplantı kapsamında Türkiye’deki sağlık politikaları, LGBTİ bireylere yönelik sağlık hizmetleri, LGBTİ’lerin sağlık alanındaki ihtiyaçları tartışılmıştır. Toplantıya Türk Halk Sağlığı Kurumu, Şişli Belediyesi Sağlık İşleri Müdürlüğü, İnsan Sağlığı ve Eğitim Vakfı, Türk Tabipler Birliği, Türk Hemşireler Derneği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri, Türk Psikologlar Derneği, Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği, Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, Pozitif Yaşam Derneği, çeşitli derneklerden sivil toplum aktivistleri, akademisyenler, avukatlar ve doktorlar katılmıştır.

Toplantı süresince LGBTİ’lerin yer aldığı eğitim müfredatlarının oluşturulması, halk sağlığı alanında yürütülecek kampanyalar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar hakkında yapılacak bilgilendirmeler gibi konuların yanı sıra kurumlar ve doktorlar nezdinde LGBTİ’lere nasıl hizmetlerin sunulabileceği, LGBTİ’lerin ne tür alanlarda ayrımcılığa uğradığı ve olumsuz algılarla nasıl mücadele edilebileceği tartışılmıştır.

1. TIP EĞİTİMİ

Toplantıya katılan akademisyenler kendi çabalarıyla hemşire, fizyoterapist, diyetisyen ve doktor adaylarına müfredatta olmamasına rağmen toplumsal cinsiyet dersleri vermekte, homofobik ve transfobik yaklaşımlar hakkında öğrencileri bilgilendirmektedir. Tartışmalar sırasında homofobik ve transfobik tavrın deneyimli doktorlardan öte yeni mezun öğrencilerden kaynaklandığı, muhafazakarlaşan toplumun bakışının öğrencileri de etkilediği ortaya konmuştur. Bu nedenle öğrencilerin lisans eğitimleri sürecinde LGBTİ bireylere eşit, adil, önyargılardan arınmış hizmet sunma yollarının öğretileceği programlar oluşturulması

Bu toplantı Açık Toplum Vakfı, Uluslararası Gey Lezbiyen Biseksüel Trans ve İnterseks Dernekleri Birliği-Avrupa Seksiyonu (ILGA-Europe) ve Friedrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği’nin destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Açık Toplum Vakfı SPoD’un 2015 yılındaki ana destekçisidir.

gerektiği üzerinde durulmuştur. Verilen derslere gönüllü LGBTİ'lerin katılımı ile öğrencilerin önyargılarının azaltılabileceği belirtilmiştir.

Tıp eğitiminde birçok hekim ve öğretim üyesi eşcinselliği hastalık olarak kabul etmekte ve bu şekilde öğrencilere anlatmaktadır. Fakültelerin ilgili ana bilim dallarına ders konulması ve dersin içeriğinin LGBTİ dernekleri ile oluşturulması gerekmektedir. Bu konuda Türkiye Hemşireler Derneği ile birlikte çalışmalar yürütülebileceği, sağlık ve tıp eğitimi veren okullarda öğrencilerin LGBTİ'lere bakışı üzerine bir araştırma yapılabileceği ifade edilmiştir. Buna ek olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan Sağlık Meslek Liseleri'nin müfredatının günümüz şartlarına göre revize edilmesi, LGBTİ'lerin sağlığı üzerine Tıp ve Hemşirelik Fakülteleri'nde zorunlu derslerin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

2. HİZMET-İÇİ EĞİTİMLER VE FARKINDALIK ÇALIŞMALARI

2.1. Hizmet-İçi Eğitime İlişkin Tartışma ve Öneriler

“Sağlıkta Dönüşüm Projesi” öncesinde okullarda, muhtarlıklarda, mahallerde AIDS ve HIV konularını kapsayan Hizmetiçi Eğitimler sıklıkla yapılmaktayken günümüzde bu gibi eğitimler verilmemektedir. LGBTİ'ler kayıt dışı olmaları ve adres bilgilerini gizlemeleri nedeniyle birinci basamağı oluşturan aile hekimlerinden yararlanamamakta ve bu nedenle oluşturulan aile hekimliği sisteminin dışında kalmaktadırlar. Çözüm olarak LGBTİ'lerin birinci basamak hekimlere yönlendirilerek sürdürülebilir bir hasta hekim mahremiyeti yoluyla kişisel bilgilerinin korunabileceği öne sürülmüştür. Bu tavsiyeye ek olarak birinci basamak hekimlerin cinsel sağlık hizmetleri alanında yetersizliğini gidermek amacıyla adaptasyon eğitimlerinin verilmesi ve malzeme eksikliğinin giderilmesi için çalışmalar yapılması önerilmiştir. Sağlık Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu Periyodik Muayene Klavuzu'ndaki ünitelere LGBTİ sağlığı eklenebileceği ve LGBTİ dostu hekim afişleri yapılabileceği ifade edilmiştir. Anadolu Sağlık Merkezi ve Hizmetiçi Eğitimler ile hemşireler ve diğer sağlık personellerine bilgilendirici broşürler verilmesi, Aile Sağlığı Merkezleri'nde bulunan televizyonlara kısa filmler, videolar kamu spotları konulması, bu aşamada Halk Sağlıkçıları ile işbirliğinde olunması gerekmektedir.

Bu toplantı Açık Toplum Vakfı, Uluslararası Gey Lezbiyen Biseksüel Trans ve İnterseks Dernekleri Birliği-Avrupa Seksiyonu (ILGA-Europe) ve Fredrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Açık Toplum Vakfı SPoD'un 2015 yılındaki ana destekçisidir.

Doktorlara ulaşabilmenin önemli bir adımı Sağlık Personeli Eğitici Eğitimleri'dir. Türkiye'deki tüm illerde meslek odaları, Aile Hekimliği Kolları ve Komisyonları ile uzman dernekler işbirliğiyle hekimlere eğitici eğitimler verilebileceğinden bahsedilmiş, sosyal bilimciler, insan hakları dernekleri, etik uzmanlarının katıldığı bir eğitimin Türk Tabipler Birliği tarafından yapılabileceği ifade edilmiştir.

Hizmetiçi Eğitimler Türkiye'deki tüm doktorlara ulaşamamaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitime başvurulması önerilmiştir. Doktorların tamamına erişebilmenin mümkün olmadığı durumlar için daha küçük hedeflerle ilerlemek gerekmektedir. Türkiye Tabipler Birliğinin farklı alanlarda (dernekler, barolar gibi) politikalar üretiyor oluşu bunun bir yolu olarak düşünülmüştür.

2.2. Farkındalık Çalışmalarına İlişkin Tartışma ve Öneriler

Halk Sağlığı alanında yapılacak çalışmaların da LGBTİ'leri kapsamı önemlidir. Cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, HIV, AIDS konularına yönelik yapılacak farkındalık faaliyetlerinde LGBTİ'lerin de yer alması homofobik ve transfobik tutumların önüne geçebilecektir. Çocuğu LGBTİ olan aileleri kapsayan bir Halk Sağlığı kampanyasının yapılabileceği konuşulmuştur. Psikolog ve psikiyatristlerin onarım terapisi adı altında yürüttükleri terapiler, kitaplar gibi etik dışı uygulamalara karşı çalışmalar Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği tarafından yürütülen kampanyalar ile devam etmektedir. Bu alanda da çeşitli projelerin yapılabileceği önerilmiştir.

Bakanlık Gençlik Danışma Merkezleri'nde üreme sağlığı ve cinsel sağlık konularında iki pilot bölgede eğitimlerin verilmesi taahhüt edilmiş, fakat çalışma gerçekleştirilmemiştir. Toplantıya katılan doktorlar merkezlerde yaptıkları çalışmalarda gençlerin üreme sağlığı ve cinsel sağlık hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu ve nasıl korunmaları gerektiğini bilmediklerini gözlemlemişlerdir. LGBTİ örgütlerinin yaptığı çalışmalar bu konuda yetersiz kalmaktadır. Daha çok kişiye ulaşabilecek eğitim programlarının tasarlanması gerekmektedir.

Hastalıklar konusunda sadece toplum değil LGBTİ'ler arasında da ciddi ayrımcı tutumlar görülebilmektedir. Bu konuda günümüzde sıklıkla kullanılan internet uygulamalarında (tanışma, arkadaşlık siteleri vb.) cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara yönelik

Bu toplantı Açık Toplum Vakfı, Uluslararası Gey Lezbiyen Biseksüel Trans ve İnterseks Dernekleri Birliği-Avrupa Seksiyonu (ILGA-Europe) ve Fredrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin destekleri ile gerçekleşmektedir. Açık Toplum Vakfı SPoD'un 2015 yılındaki ana destekçisidir.

bilgilendirici metinler, afişler, kamu spotları paylaşılabilirliği düşünülmüştür. Çalışmalara fiziksel sağlığın dışında ruh sağlığını da eklemek gerekmektedir. Örneğin LGBTİ'lerin tıbbi destek alabilmelerine en büyük engeli doktorlara dair yaşadıkları psikolojik problemler neden olmaktadır. Benzer sebeplerle HIV pozitif ve AIDS'li LGBTİ'ler kendilerini dernekte rahat hissetmemektedirler. Derneklerin de kendi içlerinde bu konularda çalışmalar gerçekleştirilerek HIV pozitif ve AIDS'li LGBTİ'lerin herhangi bir psikolojik engelle karşılaşmalarının önüne geçilebileceği dile getirilmiştir.

3. SAĞLIK ALANINDA HAKLARA ERİŞİM

3.1. Sağlık Sigortasına Erişime İlişkin Tartışmalar ve Öneriler

Kamusal Sağlık Sigortası'nın LGBTİ bireylerin karşılaştıkları sağlık risklerini içerecek şekilde düzenlenebilmesi, HIV, trans geçiş süreci, terapi desteği gibi alanlarda hizmet kapsamının genişletilmesi önerilmiştir. Trans kadınların kayıt dışı çalışmalarından dolayı sağlık sigortası ile ilgili bilgilendirmeler kendilerine yapılmamakta, bu nedenle borç takiplerini yapamamakta ve mağdur olmaktadır. LGBTİ'lere hizmet veren doktorun kayıt memurunu da bilgilendirmesi gerekmektedir. Muayene için gelen transın kimlik ismiyle değil kullandığı ismiyle randevularının düzenlenmesi önemlidir. Doktorların bu gibi bilgilendirmeleri çalışanlarına yönelmeleri gerekmektedir. Cinsel saldırı, tecavüz, taciz gibi durumlarda Profilaksi'nin ücretsiz, herkese sorgusuz sualsiz yapılmasının öneminden bahsedilmiştir.

3.2. LGBTİ'lere Karşı Ayrımcılığa İlişkin Tartışmalar ve Öneriler

LGBTİ'lerin sağlık süreçlerinde yaşadıkları hak ihlalleri ile ilgili Tabip Odaları'na şikayetlerde bulunulması, hekimlerle birlikte alternatif raporlar hazırlanması ve ihlale neden olan hekimler hakkında soruşturmalar açılması konuları üzerine durulmuştur. LGBTİ'ler de bu gibi konularda bilgilendirilerek yaşanan ihlal konusunda Tabip Odaları ile iletişime geçmeleri, hekimlerin uygulamalarını şikayet etmeleri için cesaretlendirilmeleri önemlidir. Alo 184 Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezlerine (SABİM) doktorların yanlış tutumlarını

Bu toplantı Açık Toplum Vakfı, Uluslararası Gey Lezbiyen Biseksüel Trans ve İnterseks Dernekleri Birliği-Avrupa Seksiyonu (ILGA-Europe) ve Fredrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin destekleri ile gerçekleştirilmiştir. Açık Toplum Vakfı SPoD'un 2015 yılındaki ana destekçisidir.

bildirmek, hukuki yanlış uygulamalar için dilekçeler vermek gerekmektedir. Yine illerdeki Sağlık Müdürlükleri'ne bilgilendirmeler yapmanın, diğer alanlar özelinde de dilekçeler yazmanın öneminden bahsedilmiştir.

3.3. Sağlığa Erişimde İyi Örnekler ve Öneriler

Şişli Belediyesi, Sağlık İşleri Müdürlüğü binasında bulunan polikliniğin çalışma saatlerini uzatarak LGBTİ'leri kapsayan sağlık hizmetinin öncüsü olmuş, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar için rumuz ile kayıt ve anonim test imkanı sağlamışlardır. Bu hizmetin öncesinde Sağlık Bakanlığı yıllık istatistik tutmakta ve bu istatistik üzerine Müdürlüğe malzeme göndermişlerdir. Şişli Belediyesi'nin süreci yürütmesiyle devlet kurumlarının bilgi alımı azalmış şüpheli vakaların doktorlara yönlendirilmesi konusunda aksaklıklar yaşanmış, doktorlar bu konuda sorumluluk almayı bırakmışlardır. Bu gibi problemlere karşı politikaların üretilmesi ve "LGBTİ Dostu Hastane" gibi sözcüklerle yeni imajlar oluşturularak algının değiştirilmesi üzerine çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Sağlık hizmetleri alanında birlikte neler yapılacağını farklı oturumlarda farklı konular özelinde tekrar tartışmak, ayrı gruplarla yeni çalışmalar yapmak üzerine temenide bulunulmuştur.

Bu toplantı Açık Toplum Vakfı, Uluslararası Gey Lezbiyen Biseksüel Trans ve İnterseks Dernekleri Birliği-Avrupa Seksiyonu (ILGA-Europe) ve Fredrich-Ebert-Stiftung Derneği Türkiye Temsilciliği'nin destekleri ile gerçekleşmektedir. Açık Toplum Vakfı SPoD'un 2015 yılındaki ana destekçisidir.